

Atjaunots 2023. gada 5. aprīlī
Kari Aleniuss

Kiesti Kallio

(*Kyösti Kallio*; 10.04.1873. Ilivieskā, Somijā–19.12.1940. Helsinkos, Somijā.
Apbedīts Nivalas kapos)

somu lauksaimnieks, politiķis un ceturtais Somijas Republikas
prezidents

Saistītie šķirkļi

[Gustavs Mannerheims](#)

[Kārlis Juho Stolbergs](#) [Lauri Relanders](#)

[Pērs Ēvinds Svīnhuvuds](#) [Risto Riti](#)

[Somijas pilsoņu karš](#)

[Urho Kaleva Kekonens](#) [Ziemas karš](#)

Kiesti Kallio. Helsinki, 1937. gads.
Fotogrāfs *Valokuvaamo Tenhovaara*. Avots:
Europeana/ Finnish Heritage Agency.

Satura rādītājs

- Kopsavilkums
- Izcelšanās
- Profesionālā un sabiedriskā darbība
- Svarīgākie darbi un sasniegumi
- Novērtējums
- Valsts un sabiedrības apbalvojumi
- Atspoguļojums mākslā un piemiņā

K. Kallio bija nozīmīgs nacionālā izlīguma veicinātājs pēc [Somijas pilsoņu kara](#) (*Suomen sisällissota*). Viņš ļoti lielā mērā ietekmēja to, ka laikā no 1918. gada līdz 1922. gadam Somijā radīja zemes reformu, kuras rezultātā visā valstī notika ekonomiska un sociāla lauksaimniecībā nodarbinātās sabiedrības emancipācija. K. Kallio stiprināja Somijas [demokrātiju](#) un veicināja antidemokrātisko – galēji kreiso un galēji labējo – politisko spēku darbības ierobežošanu. [Ziemas kara](#) (*talvisota*) laikā viņš aktīvi uzturēja optimistisku noskaņojumu somu vidū.

Izcelšanās

K. Kallio piedzima salīdzinoši turīgā zemnieku ģimenē. Pēc vidējās izglītības iegūšanas viņš neizvēlējās studēt, tāpēc 21 gada vecumā kļuva par saimnieku savā lauku mājā un visas karjeras laikā koncentrējās uz lauksaimniecību. K. Kallio ir vienīgais Somijas prezidents, kuram nebija ne profesionālās, ne universitātes izglītības. Viņš apprecējās ar Katarīnu Nivalu (*Katariina "Kaisa" Nivala*) 1902. gadā, un laikā no 1903. gada līdz 1915. gadam abiem piedzima seši bērni.

Profesionālā un sabiedriskā darbība

K. Kallio sāka interesēties par politiku pēc tam, kad Somijas lielhercogiste (*Suomen Suuriruhtinaskunta*) 20. gs. mijā kļuva par cara režīma rusifikācijas politikas mērķi. Viņš piedalījās pagrīdes pretošanās kustībā un laikā no 1904. gada līdz 1906. gadam tika ievēlēts kārtu pārstāvniecībā (*Säätyvaltiopäivät*) kā zemnieku pārstāvis. Kad Krievijas 1905. gada revolūcijas rezultātā 1905. un 1906. gadā Somijā veidojās jaunas partijas, K. Kallio pievienojās Agrāriešu savienībai (*Maalaisliitto*), kas viņa izcelsmes dēļ bija likumsakarīgi. K. Kallio bija Agrāriešu savienības priekšsēdētājs no 1908. gada līdz 1917. gadam un būtiski ietekmēja savas partijas programmu veidošanu un praktisko darbu. Jau toreiz viņš kļuva pazīstams kā mērens un samierniecisks politiķis.

Agrāriešu savienības pārstāvji. Helsinki, Somija, 1907. gads. Pirmajā rindā no kreisās: Kiesti Kallio, Hilma Resenena (*Hilma Räsänen*), Oto Karhi (*Otto Karhi*), Augusts Rātikainens (*August Raatikainen*). Otrajā rindā no kreisās: Heiki Kīskinens (*Heikki Kiiskinen*), Juho Heikinens (*Juho Heikkinen*), Juhans Lepele (*Juhan Leppälä*), Kalle Kustā Pikele (*Kalle Kustaa Pykälä*), Lauri Tūnanens (*Lauri Tuunanen*).
Fotogrāfs *Judel Jankelovitsh*. Avots: European/
Finnish Heritage Agency.

K. Kallio bija pirmais neatkarīgās Somijas lauksaimniecības ministrs no 1917. gada līdz 1918. gadam un tādā pašā amatā divās citās valdībās darbojās no 1919. gada līdz 1922. gadam. Viņš četras reizes bija premjerministrs (no 1922. gada līdz 1937. gadam). Pirms ievēlēšanas prezidenta amatā K. Kallio aktīvi piedalījās arī dažādu ekonomisko un kultūras biedrību darbībā un tika uzaicināts vairāku lielu Somijas uzņēmumu administratīvajās padomēs. K. Kallio pirmo reizi bija Agrāriešu savienības prezidenta kandidāts 1931. gadā, taču tad viņa panākumi bija vērtējami kā pieticīgi. Tomēr nākamajās vēlēšanās (1937) viņš tika ievēlēts un izšķirošajā delegātu balsošanas kārtā ar 177 pret 104 balsīm uzvarēja iepriekšējo prezidentu Pēru Ēvindu Svīnhuvudu (*Pehr Evind Svinhufvud*). K. Kallio darbību prezidenta amatā apgrūtināja smagās veselības problēmas, un gandrīz četrus gadus ilgās prezidentūras laikā viņš slimības atvaļinājumā kopumā bija vairāk nekā gadu. Pēc tam, kad viņš kļuva ilgstoši darbnespējīgs, K. Kallio 1940. gada novembra beigās atkāpās no prezidenta amata. Trīs nedēļas vēlāk viņš nomira no sirdslēkmes savas oficiālās atvadu ceremonijas vidū Helsinku dzelzceļa stacijā.

Svarīgākie darbi un sasniegumi

K. Kallio bija konservatīvs un patriotisks politiķis, tāpēc bija ļoti dabiski, ka viņš bija likumīgās un demokrātiskās valdības pusē Somijas pilsoņu kara laikā. Viņš stingri nosodīja vardarbību, ko pastrādāja sarkanie sacelšanās laikā, taču arī iebilda pret uzvarētāju – balto – atbildes pasākumiem. Pilsoņu kara beigās K. Kallio guva ievērojamu publicitāti, jo viņš bija pirmais no vadošajiem balto puses politiķiem, kuri aicināja veidot nacionālu saskaņu un attīstīt savstarpēju sapratni. Runā 05.1918. viņš paziņoja, ka “Somijā nedrīkst būt ne sarkano, ne balto, bet Somijas Republikas pilsoņi, kuri mīl savu valsti un kuri visi jūtas kā sabiedrības locekļi un šeit bauda savu dzīvi”. Daudzi citi arī vēlāk, 21. gs., ir citējuši K. Kallio vārdus pilsoņu kara piemiņas pasākumos.

K. Kallio labi pārzināja Somijas lauku iedzīvotāju dzīves apstākļus un par savu nozīmīgāko uzdevumu uzskatīja to uzlabošanu. Lielais mērķis bija sniegt iespēju visiem bezzemniekiem un zemes nomniekiem iegūt savu saimniecību. Zemes nomnieku stāvoklis būtiski uzlabojās jau 1918. gadā, kad K. Kallio pirmo reizi kļuva par lauksaimniecības ministru. Arī vēlāk K. Kallio darbībai bija tik liela ietekme, ka 1922. gadā labējās partijas apstiprināja jauno Zemes piešķiršanas likumu (*Asutuslaki*). Tādējādi tika sasniegts K. Kallio un viņa kolēģu izvirzītais mērķis – dot iespēju visiem, kuri to vēlējas, izveidot patstāvīgu saimniecību. Šo zemes reformu uzreiz pēc tās izstrādes neoficiāli iesauca par Kallio likumu (*Lex Kallio*) – par godu cilvēkam, kas visvairāk ietekmēja šo procesu. Līdz ar Zemes piešķiršanas likuma izstrādi un ieviešanu K. Kallio veicināja arī infrastruktūras, piemēram, ceļu, dzelzceļu un elektrības tīklu, izbūvi laukos un attālaajos apvidos.

K. Kallio lauku politika bija nozīmīga daļa no viņa mērķa – stabilizēt Somijas sabiedrību un mazināt politiskās atšķirības. Būdams premjerministrs un vēlāk arī prezidents, viņš iebilda pret abu galējo politisko spārnu darbībām. Tajās viņš saskatīja apdraudējumu Somijas demokrātijai. 20. gs. 20. gados šāda veida darbs bija vērsts uz komunisma apspiešanu, un K. Kallio iesaistījās dažādu likumu izstrādē, lai novērstu komunistu darbību. 20. gs. 30. gadu mijā Somijā veidojās plaša pretkomunistiskā pilsoniskā kustība, kuru oficiāli pārstāvēja Lapuas kustība (*Lapuanliike*, 1929–1932). K. Kallio sākotnēji atbalstīja Lapuas kustību, bet vēlāk vērsās pret to kustības pastrādātās vardarbības dēļ. 20. gs. 30. gados gan galēji kreisie, gan galēji labējie uzskatīja K. Kallio par savu ienaidnieku, bet, no otras puses, mēreni kreisie un mēreni labējie viņam izrādīja atbalstu, tāpēc K. Kallio varēja koncentrēties uz sadarbības veidošanu starp tām politiskajām grupām, kas atradās tuvu centram. Rezultātā K. Kallio bija pirmais Somijas prezidents, kurš iecēla centristu un sociāldemokrātu koalīcijas valdību. Tā darbojās gandrīz trīs gadus – no 1937. gada līdz 1939. gadam.

Ārpolitikas jomā K. Kallio bija visai pasīvs un pārsvarā samierinājās ar attiecību uzturēšanu starp tuvākajiem kaimiņiem (Somiju, Igauniju un Zviedriju). 1939. gada rudenī, kad Padomju Sociālistisko Republiku Savienība (PSRS) draudēja ar iebrukumu, viņš mēģināja panākt Skandināvijas valstu atbalstu Somijai, taču tas neizdevās. K. Kallio atbalstīja Somijas Aizsardzības padomes (*Puolustusneuvosto*) vadītāju un ģenerāli Gustavu Mannerheimu (*Gustav Mannerheim*), kad G. Mannerheims 1939. gadā mēģināja paātrināt ieroču iegādi Somijai un nonāca strīdā ar Somijas valdību. K. Kallio apzinājās, ka PSRS mērķis ir Somijas iekarošana, un viņš uzskatīja, ka nevajadzētu piekrist PSRS prasībām pēc teritorijas atdošanas 1939. gada rudenī. Ziemas kara laikā K. Kallio bija nepieklāpīgs politiķis, kurš iestājās par bruņotas pretošanās turpināšanu pat tad, kad 1940. gada pavasarī situācija pamazām sāka šķīst bezcerīga. Galu galā viņš sliecās samierināties ar Somijai nelabvēlīgo miera līgumu pēc tam, kad tika pārliecināts par iespējamo Somijas aizsardzības spēju

sabrukumu un par pastāvošajiem draudiem, ka valsts varētu kļūt par Vācijas un Rietumu lielvaru kaujas lauku. K. Kallio ir slavens ar rūgto un pravietisko izteikumu, kas tika dokumentēts brīdī, kad viņam bija jāparaksta miera līgums: “Lai nokalst mana roka, kas ir spiesta parakstīt šādu dokumentu!” Pēc pieciem mēnešiem viņa roka kļuva paralizēta. Kara laikā K. Kallio par savu galveno uzdevumu uzskatīja uzturēt somu cīņas spar un ticību tam, par ko viņi cīnās, tāpēc ļoti aktīvi uzstājās radio un presē.

Novērtējums

Lielākā daļa pētnieku uzskata, ka K. Kallio vislielākie panākumi bija kā iekšpolitiskā tilta veidotājam starp mērenajiem kreisajiem, no vienas puses, un centru un mērenajiem labējiem, no otras puses. Viņš bija viena no pirmajām sabiedrībā redzamajām personām, kas veicināja izlīgumu starp Somijas pilsoņu kara pusēm. Par viņa svarīgāko sasniegumu tiek uzskatīta agrārās reformas pabeigšana laikā no 1918. gada līdz 1922. gadam (vispirms lauksaimniecības ministra amatā un pēc tam premjerministra amatā). Reforma kalpoja politiskās saskaņas panākšanai un sabiedrības stabilizēšanai. Vienlaikus tā bija ļoti nozīmīga sociālās emancipācijas veicinātāja – praktiski katrs, kurš to vēlējās, pēc 1922. gada varēja iegūt savu lauku saimniecību.

K. Kallio nozīmīgākie sasniegumi tika īstenoti miera laikā. Saskaņā ar Somijas konstitūciju prezidents ir atbildīgs par ārpolitiku, bet K. Kallio bija pasīvs. Lielu daļu savu lēmumu pieņemšanas pilnvaru viņš deleģēja ārlietu ministriem. K. Kallio arī trūka stratēģiska skatījuma par to, kā Somijas drošības stāvoklis bija pasliktinājies 20. gs. 30. gadu otrajā pusē. Viņš, tāpat kā daudzi citi, pārāk vēlu – praktiski tikai 1939. gadā – saprata, ka Somijas bruņotie spēki ir būtiski jāstiprina. K. Kallio arī nepielika īpašas pūles, lai 20. gs. 30. gadu otrajā pusē Somija saņemtu politisko atbalstu no Zviedrijas vai citām demokrātiskām valstīm, kas stiprinātu Somijas drošību. Tomēr Ziemas kara laikā viņš frontes aizmugurē kļuva aktīvs un regulāri uzstājās radio un presē. Pētnieki parasti min, ka viņš ietekmēja somu cīņas spar tā, lai tas saglabātos pietiekami augsts.

Valsts un sabiedrības apbalvojumi

Prezidentūras laikā K. Kallio saņēma augstākos ordeņus, kas bija paredzēti Somijas valsts vadītājam (arī Latvijas Triju Zvaigžņu ordeņa I šķiru). 2004. gadā Somijas raidsabiedrība (*Yleisradio*) organizēja publisku balsojumu “Ievērojamākie somi” (*Suuret suomalaiset*), kurā varēja piedalīties ikviens. Šajā balsojumā uzvarēja G. Mannerheims, savukārt K. Kallio ierindojās 58. vietā – astotajā vietā no vienpadsmit Somijas prezidentiem.

Atspoguļojums mākslā un piemiņa

K. Kallio statuja tika atklāta 1962. gadā Helsinkos pie parlamenta ēkas (*Eduskuntatalo*). Statuju veidojis prezidenta dēls, tēlnieks Kalervo Kallio (*Niilo Kalervo Kallio*). Divi mazāki pieminekļi atrodas Nivalas kapos un Ilivieskā. 1977. gadā Nivalā tika izveidots Kiesti un Kalervo Kallio kopīgais muzejs (*Kallio-museo*). K. Kallio vārdā ir nosaukta skola Nivalā un ielas un parki četrās Somijas pilsētās. Somijas pasts K. Kallio piemiņai ir izdevis divas pastmarkas 1941. gadā un 1973. gadā.

Saistītie šķirklī

Gustavs Mannerheims

Kārlis Juho Stolbergs

Lauri Relanders

Pērs Ēvinds Svīnhuvuds

Risto Riti

Somijas pilsoņu karš

Urho Kaleva Kekonens

Ziemas karš

Autora ieteiktie papildu resursi

Tīmekļa vietnes

Kari Hokanena (Kari Hokkanen) raksts par Kiesti Kallio Somu nacionālo biogrāfiju (Suomen kansallisbiografia) tīmekļa vietnē

Kiesti Kallio muzeja (Kallio-museo) tīmekļa vietne

Raksts par Kiesti Kallio (Kyösti Kallio 1873–1940) Somijas prezidentu (suomenpresidentit.fi) tīmekļa vietnē

Ieteicamā literatūra

Hokkanen, K., Kyösti Kallio I–II, Helsinki, WSOY, 1986.

Väyrynen, R., Tasavallan presidentit: murrosten ja kasvun vuodet 1931–1940, Svinhufvud, Kallio, Weilin+Göös, 1993.

Virkkunen, S., Kallio: talonpoikaispresidentti, Helsinki, Otava, 1983.